

ВИСНОВОК

щодо проектів законів про внесення змін до Закону України
«Про судоустрій і статус суддів» щодо створення передумов
для підвищення розміру прожиткового мінімуму
(реєстр. № 13467 від 11 липня 2025 року),
(реєстр. № 13467-1 від 21 липня 2025 року)

За дорученнями Голови Верховної Ради України від 11 липня 2025 року та 21 липня 2025 року відповідно Комітет з питань правової політики розглянув на своєму засіданні 12 серпня 2025 року (протокол № 196) проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо створення передумов для підвищення розміру прожиткового мінімуму (реєстр. № 13467 від 11 липня 2025 року), поданий народними депутатами України Стефанчуком Р.О. та іншими (далі – Законопроект за реєстр. № 13467), а також альтернативний проект Закону про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо створення передумов для підвищення розміру прожиткового мінімуму (реєстр. № 13467-1 від 21 липня 2025 року), поданий народними депутатами України Масловим Д.В. та іншими (далі – Законопроект за реєстр. № 13467-1).

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту за реєстр. № 13467 його метою є забезпечення якісного переформатування підходів до визначення розміру посадових окладів суддів і посадових осіб системи правосуддя на основі більш стабільної, обґрунтованої та прозорої розрахункової величини, що не пов'язана із соціальним стандартом прожиткового мінімуму. Запровадження базової (орудної) величини як розрахункового інструменту для визначення розмірів посадових окладів має на меті відв'язати розмір оплати праці працівників органів державної влади, зокрема судової системи, від прожиткового мінімуму, що за своїм призначенням є винятково соціальним стандартом.

Згідно з пояснювальною запискою до Законопроекту за реєстр. № 13467-1 його метою є створення передумов для підвищення розміру прожиткового мінімуму та встановлення справедливого розміру суддівської винагороди.

Для досягнення мети авторами законопроектів пропонується внесення змін до статей 135, 150 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», якими визначити базовий розмір посадового окладу судді, керівника та заступника керівника служби дисциплінарних інспекторів Вищої ради правосуддя (далі – ВРП), а також дисциплінарних інспекторів ВРП не у прожиткових мінімумах для

працевдатних осіб, розмір якого встановлено на 1 січня календарного року, а у базових (орудних) величинах для визначення розмірів посадових окладів. Різниця між двома законопроектами полягає в тому, що в законопроекті за реєстр. № 13467-1 пропонується встановити базовий посадовий оклад судді місцевого суду у розмірі 26 базових (орудних) величин, тоді як у законопроекті за реєстр. № 13467 – 18,2 базових (орудних) величин.

Дані законопроекти безпосередньо пов'язані із проектом Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо створення передумов для підвищення розміру прожиткового мінімуму (реєстр. № 13466), яким запропоновано замінити використання прожиткового мінімуму на базову (орудну) величину для визначення розмірів посадових окладів працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери, органів місцевого самоврядування, державних службовців, працівників і посадових осіб державних органів, на яких не поширюється дія Закону України «Про державну службу», перелік яких визначено частиною третьою статті 3 Закону України «Про державну службу». Розмір базової (орудної) величини для визначення розмірів посадових окладів має встановлюватись у законі про Державний бюджет України на відповідний рік за поданням Кабінету Міністрів України.

Набрання чинності зазначених законодавчих ініціатив передбачено з 1 січня 2026 року.

Розглядаючи законопроекти, Комітет з питань правової політики виходить з такого.

Україна є суверенна і незалежна, демократична, соціальна, правова держава. В Україні визнається і діє принцип верховенства права. Конституція України має найвищу юридичну силу. Закони та інші нормативно-правові акти приймаються на основі Конституції України і повинні відповідати їй. При прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод (стаття 1, частини перша-друга статті 8, частина третя статті 22 Основного Закону України).

Статтею 130 Конституції України передбачено, що держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів. У Державному бюджеті України окремо визначаються видатки на утримання судів з урахуванням пропозицій Вищої ради правосуддя. Розмір винагороди судді встановлюється законом про судоустрій.

Відповідно до статті 146, частин першої-другої статті 148 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» (далі – Закон) держава забезпечує фінансування та належні умови для функціонування судів і діяльності суддів відповідно до Конституції України. Забезпечення функціонування судової влади передбачає окреме визначення у Державному бюджеті України видатків на утримання судів не нижче рівня, що забезпечує можливість повного і незалежного здійснення правосуддя відповідно до закону; законодавче гарантування повного і своєчасного фінансування судів; гарантування достатнього рівня соціального забезпечення суддів. Видатки на утримання судів визначаються з урахуванням пропозицій Вищої ради правосуддя. Фінансування всіх судів в Україні

здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Видатки загального фонду Державного бюджету України на утримання судів належать до захищених статей видатків Державного бюджету України.

Згідно з частинами першою-другою статті 135 Закону суддівська винагорода регулюється цим Законом та не може визначатися іншими нормативно-правовими актами. Суддівська винагорода виплачується судді з дня зарахування його до штату відповідного суду, якщо інше не встановлено цим Законом. Суддівська винагорода складається з посадового окладу та доплат за вислугу років; перебування на адміністративній посаді в суді; науковий ступінь; роботу, що передбачає доступ до державної таємниці.

Відповідно до частини четвертої статті 29¹ Закону України «Про Вищу раду правосуддя» порядок створення, фінансування, взаємодії служби дисциплінарних інспекторів з іншими органами Вищої ради правосуддя та процедури її діяльності визначаються цим Законом та Положенням про службу дисциплінарних інспекторів, що затверджується Вищою радою правосуддя.

Головне науково-експертне управління Апарату Верховної Ради України за результатами опрацювання обох законопроектів висловило зауваження щодо відсутні положень про те, як саме (за якими критеріями) обраховується базова (орудна) величина для визначення розмірів посадових окладів, що може створювати правову та фінансову невизначеність, ускладнювати практичне застосування.

Комітет Верховної Ради України з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів ухвалив висновок та рекомендував Комітету з питань правової політики визначитись щодо прийняття за основу одного із альтернативних законопроектів.

Дослідницька служба Верховної Ради України та Державна судова адміністрація України не мають зауважень та пропозицій до законопроектів.

Уповноважений Верховної Ради України з прав людини підтримує прийняття законопроектів.

Вища рада правосуддя у своєму консультативному висновку зазначила, що обидва законопроекти у частині регулювання суддівської винагороди не відповідають статті 135 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», порушують принцип правової визначеності та не забезпечують належного рівня гарантій незалежності суддів.

Програма підтримки інтеграції України до Європейського Союзу визначила, що правовідносини, які плануються врегулювати законопроектами, не регулюються правом ЄС та Угодою про асоціацію з ЄС.

Виключно законами України визначаються права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина; судоустрій та статус суддів (пункти 1, 14 частини першої статті 92 Конституції України).

Прийняття законів належить до повноважень Верховної Ради України як єдиного органу законодавчої влади в Україні (стаття 75, пункт 3 частини першої статті 85 Основного Закону України).

Члени Комітету вважають, що під час підготовки до другого читання прийнятого за основу законопроекту доцільно опрацювати альтернативні варіанти визначення розміру суддівської винагороди, у тому числі опрацювати питання тимчасового обмеження розміру суддівської винагороди на період дії воєнного стану та запровадження тимчасових доплат до посадових окладів суддів місцевих судів, як це пропонувалося законопроектами про внесення змін до розділу XII «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо виплати судді місцевого суду спеціальної доплати (реєстр. № № 12244, 12244-1), у зв'язку із чим існує необхідність у застосуванні положення частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України в частині суддівської винагороди та оплати праці в органах та установах системи правосуддя.

Враховуючи викладене та обговоривши подані законопроекти, відповідно до статей 93, 110, 111, 114, 116 Регламенту Верховної Ради України Комітет з питань правової політики вирішив:

1. Рекомендувати Верховній Раді України включити до порядку денного тринадцятої сесії Верховної Ради України дев'ятого скликання проекти законів про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо створення передумов для підвищення розміру прожиткового мінімуму (реєстр. № 13467 від 11 липня 2025 року), поданий народними депутатами України Стефанчуком Р.О. та іншими, про внесення змін до Закону України «Про судоустрій і статус суддів» щодо створення передумов для підвищення розміру прожиткового мінімуму (реєстр. № 13467-1 від 21 липня 2025 року), поданий народними депутатами України Масловим Д.В. та іншими.

2. Рекомендувати Верховній Раді України за результатами розгляду в першому читанні прийняти за основу проект Закону за реєстр. № 13467-1, у зв'язку з чим проект Закону за реєстр. № 13467 відхилити.

3. Звернутися до Голови Верховної Ради України з пропозицією оголосити відповідно до частини першої статті 116 Регламенту Верховної Ради України на пленарному засіданні під час розгляду зазначених законопроектів про необхідність внесення пропозицій і поправок щодо виправлень, уточнень, усунення помилок та/або суперечностей у його текстах, інших структурних частинах законопроектів та/або інших законодавчих актів, що не були предметом розгляду в першому читанні та відповідають предмету правового регулювання законопроектів.

4. Доповідачем від Комітету з цього питання під час розгляду на пленарному засіданні Верховної Ради України визначити Голову Комітету Маслова Д.В.

Голова Комітету

Д.В. МАСЛОВ

